

Magda Bellwon

Uniwersytet SWPS

mbellwon@conseo.pl

dr Marta Janina Kuklo

Uniwersytet w Białymstoku

ORCID: 0000-0001-5995-1394

m.kuklo@uwb.edu.pl

**„O potrzebie kompleksowego uregulowania kwestii wynagrodzenia mediatora
w mediacjach sądowych, prowadzonych w oparciu o przepisy k.p.c.
i aktualizacji jego wysokości”**

ABSTRAKT

W związku z rozwojem mediacji sądowej prowadzonej w oparciu o przepisy k.p.c. i brakiem znaczącej nowelizacji przepisów odnoszących się do wynagrodzenia mediatora za świadczone usługi autorki opracowania stawiają pytanie czy przedmiotowe wynagrodzenie jest adekwatne do posiadanych przez mediatora doświadczenia, kompetencji (wiedzy, umiejętności, odpowiedzialności), jakości oraz nakładu pracy (w tym wymiaru czasu pracy poświęcanego danej sprawie będącej przedmiotem postępowania mediacyjnego) oraz aktualnej sytuacji gospodarczej? A jeżeli nie to w jaki sposób uregulować wynagrodzenie mediatora, tak aby uwzględniało w/w elementy? Dlatego dokonują analizy w/w zagadnienia, formułując hipotezę, że wynagrodzenie mediatora w sporach, w których podstawą do prowadzenia mediacji są przepisy k.p.c. nie jest uregulowane kompleksowo, a jego wysokość nie jest adekwatna do posiadanych przez mediatora doświadczenia, kompetencji, jakości świadczonych przez niego usług, nakładu pracy oraz aktualnej sytuacji gospodarczej. W oparciu o przyjętą hipotezę, uwzględniając ramy objętościowe opracowania, autorki wskazują, że celem przedmiotowego wywodu jest po pierwsze przedstawienie ewolucji przepisów w zakresie wynagrodzenia mediatora, analiza obecnie obowiązujących wraz z przedstawieniem uwag *de lege lata*. Po drugie, sformułowanie postulatów *de lege ferenda* w zakresie zmiany przepisów regulujących wynagrodzenie mediatora, tak aby przedmiotowe opracowanie miało poza charakterem naukowo-badawczym, także walor praktyczny i niesło wartość poznawczą zarówno dla nauki, jak i praktyki. Poza zakresem rozważań pozostawiają zaś problematykę kompetencji mediatora i systemu/sposobu ich potwierdzenia oraz kwestia ponoszonych przez niego wydatków (ta ostatnia została przeanalizowana wyłącznie w sposób ogólny). Tak zaproponowane ujęciu tematu (do którego opracowania wykorzystaly metody: dogmatyczno-prawną, teoretyczno-prawną i socjologiczną) zakłada, że przedstawiona problematyka, pozwoli nie tylko na prowadzenie poszerzonych badań (ze względu na przynależność Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej m.in. o analizę prawno-porównawczą problematyki wynagrodzenia mediatora w innych państwach członkowskich UE), ale także powrót do ogólnopolskiej dyskusji (która w środowiskach mediatorów prowadzona jest od lat), przede wszystkim zaś realnie wpłynie na zmianę przepisów w zakresie wynagrodzenia mediatora, w związku ze świadczonymi przez niego usługami.

ABSTRACT

Due to the development of court mediation conducted on the basis of the provisions of the Code of Civil Procedure and the lack of significant amendment to the provisions relating to the mediator's remuneration for the services provided, the authors of the study ask whether the remuneration in question is adequate to the mediator's experience, competences (knowledge, skills, responsibility), quality and workload (including the amount of working time devoted to a given case being subject of mediation proceedings) and the current economic situation? And if not, how should the mediator's remuneration be regulated to including the above-mentioned elements? Therefore, they analyze the issue, formulating a hypothesis that the mediator's remuneration in disputes in which the basis for conducting mediation are the provisions of the Code of Civil Procedure is not regulated comprehensively, and its amount is not adequate to the mediator's experience, competences, quality of the services she/he provides, workload and the current economic situation. Based on the adopted hypothesis, considering the volume of the study, the authors indicate that the purpose of this argument is, firstly, to present the evolution of the regulations regarding mediator's remuneration, analysis of the currently applicable regulations and presentation of *de lege lata* comments. Secondly, the formulation of *de lege ferenda* demands regarding changes to the regulations governing the mediator's remuneration, so that the study in question, apart from its scientific

and research nature, also has practical and cognitive value for both science and practice. They leave outside the scope of considerations the issues of the mediator's competences and the system/method of their confirmation, as well as the issue of the expenses incurred by her/him (the latter was analyzed only in a general way). The proposed approach to the topic (for which the following methods were used: dogmatic-legal, theoretical-legal and sociological) assumes that the presented issues will allow not only to conduct extended research (due to the Republic of Poland's membership in the European Union, including a legal and comparative analysis of the issue of mediator's remuneration in other EU Member States), but also to return to the nationwide discussion (which in mediator circles has been conducted for years), and above all, it will have a real impact on changing the regulations regarding the mediator's remuneration in connection with the services he provides.

Słowa kluczowe: Alternatywne Metody Rozwiązywania Sporów (ADR), mediacja, wynagrodzenie, mediator

Key words: Alternative Dispute Resolution (ADR), mediation, remuneration, mediator

WPROWADZENIE

Mediacja sądowa¹ prowadzona w oparciu o przepisy k.p.c.², a więc przedmiotowe postępowania polubowne procedowane w sporach z zakresu prawa cywilnego (w tym rodzinnego i opiekuńczego), gospodarczego i prawa pracy, pomimo stosunkowo wolnego rozwoju na przestrzeni lat³ (odkąd w 2005 roku została wprowadzona do przepisów k.p.c.⁴), z rok na rok zyskuje na popularności. Powyższe twierdzenie oparte jest nie tylko na refleksji płynącej z analizy stale poszerzającej się literatury przedmiotu, czy z rokrocznych statystyk mediacyjnych prezentowanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości⁵, ale przede wszystkim wynika z kilkunastoletniego praktycznego doświadczenia autorek, będących mediatorkami, w tym stałymi mediatorkami sądowymi. Jedną z istotnych kwestii natury tak praktycznej, jak i teoretycznej, związanej z problematyką prowadzenia postępowań mediacyjnych w oparciu o wydane postanowienie sądu, jest pytanie o aktualność przepisów i stawek za świadczoną przez mediatora usługę. W tym miejscu należy jedynie zaznaczyć (ta kwestia została szczegółowo przedstawiona w dalszej części artykułu), że od wspomnianego wcześniej wprowadzenia

---

¹ Zarówno w literaturze przedmiotu, jak i praktyce wyróżnia się dwa rodzaje postępowań mediacyjnych, ze względu na podstawę ich prowadzenia. Jednym z nich są mediacje sądowe (prowadzone w związku z postanowieniem wydanym przez sąd kierujący sprawę do mediacji), drugim zaś pozasądowe (prowadzone, w oparciu o klauzulę mediacyjną zawartą w umowie, z której wynika spór lub zgodną wolę skonfliktowanych stron, wyrażonych z umowie zawartej z mediatorem na przeprowadzenie postępowania mediacyjnego).

² Ustawa z 17.11.1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (tj. Dz. U. z 2023 poz. 1550 ze zm.), dalej jako „k.p.c.”

³ Stały, lecz powolny rozwój mediacji sądowej można zaobserwować analizując statystyki Ministerstwa Sprawiedliwości przedstawiające coroczny wzrost liczby spraw kierowanych do postępowania mediacyjnego, w oparciu o przepisy k.p.c. przez sądy powszechne I i II instancji. Porównując jednak przedmiotowe dane z liczbą spraw wpływających co roku do sądów powszechnych I i II instancji wynika, że wykorzystanie mediacji w sadach powszechnych jest nadal niewielkie. Zob.: Ministerstwo Sprawiedliwości, *Postępowanie mediacyjne w świetle danych statystycznych. Sądy rejonowe i okręgowe w latach 2006 – 2013*, wyd. 15, Warszawa 2024, <https://isws.ms.gov.pl/pl/baza-statystyczna/publikacje/> (dostęp: 7.7.2024 r.).

⁴ Ustawa z 28.07.2005 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2005. Nr 172 poz.1438). Znowelizowane przepisy k.p.c. uwzględniające postępowanie mediacyjne w przepisach art. 183¹ – 183¹⁵ obowiązują od 1.01.2016 r. Szerzej na temat rozwoju instytucji mediacji zob. np.: M. J. Skrodzka, A. Zemke-Górecka, *Instytucja mediacji w polskim porządku prawnym - jej rozwój i przyszłość w sporach z zakresu prawa cywilnego*, Palestra 2019, Nr 11-12, s. 263-273.

⁵ Ministerstwo Sprawiedliwości, *Postępowanie mediacyjne ...*, op. cit., s. 1 i nast.

instytucji mediacji do przepisów k.p.c. w 2005 r. zostały one znowelizowane jeden raz w zakresie zmiany wysokości wynagrodzenia mediatora i zasadniczo 1-krotnego podniesienia stawki maksymalnej za przeprowadzenie mediacji sądowej (w sprawach, w których możliwe jest określenie wartości przedmiotu sporu)⁶. Dla porównania w tym samym czasokresie tj. od 2005 do 2024 r. minimalne wynagrodzenie za pracę zostało zaktualizowane i podniesione tylko 22 razy⁷ wzrastając ponad 5-krotnie z kwoty 849,00 zł w 2005 r. do kwoty 4.300,00 zł w 2024 r. Co więcej, zmieniły się i istotnie wzrosły także inne współczynniki gospodarcze (np. wartość PKB, wysokość przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej). Także zachodzące procesy inflacyjne i inne w tym m.in.: pandemia COVID-19, czy wybuch wojny w Ukrainie skłaniają do zadania zasadniczego pytania: czy wynagrodzenie mediatora w sporach, w których podstawą do prowadzenia mediacji są przepisy k.p.c. jest uregulowane kompleksowo, a stawka jest adekwatna do posiadanych przez mediatora doświadczenia, kompetencji (wiedzy, umiejętności, odpowiedzialności), jakości oraz nakładu pracy (w tym wymiaru czasu pracy poświęcanego danej sprawie będącej przedmiotem postępowania mediacyjnego), czy chociażby aktualnej sytuacji gospodarczej? A jeżeli nie to w jaki sposób uregulować przedmiotowe wynagrodzenie mediatora, tak aby uwzględniało w/w elementy?

W literaturze przedmiotu, brak jest publikacji, poza komentarzami do odpowiednich przepisów⁸, analizujących w/w problematykę. Monograficzne opracowania poświęcone są przede wszystkim samej instytucji mediacji lub jej porównaniu z innymi polubownymi metodami rozwiązywania sporów, czy też postępowaniem sądowym, koncentrując się na jej idei, zasadach, przebiegu samego postępowania lub też kwestiach etycznych i roli poszczególnych uczestników mediacji⁹. Dlatego autorki, w oparciu o posiadaną wiedzę i

---

⁶ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 20.06.2016 r. w sprawie wysokości wynagrodzenia i podlegających zwrotowi wydatków mediatora w postępowaniu cywilnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 921), dalej jako „Rozporządzenie”.

⁷ Zob. np. dane znajdujące się na stronie PIT.pl: <https://www.pit.pl/wynagrodzenie-minimalne/archiwum-wynagrodzenie-minimalne-923042> (dostęp: 7.7.2024 r.) i <https://www.pit.pl/wynagrodzenie-minimalne/> (dostęp: 7.7.2024 r.).

⁸ Zob. np.: K. Antolak-Szymanski, O. M. Piaskowska, *Mediacja w postępowaniu cywilnym. Komentarz*, Wolters Kluwer 2017, s. 1 i nast.; T. Cyrol, D. Fuchs, *Mediacja cywilna. Komentarz*, C.H. Beck 2022, s. 1 i nast.

⁹ Zob. np.: M. Bobrowicz, *Mediacja. Jestem za*, Wolters Kluwer 2008; M. Białecki, *Mediacja w postępowaniu cywilnym*, Wolters Kluwer 2012, s. 1 i nast.; J. Czapska, M. Szelaż-Dylewski (red.), *Mediacje w prawie*, Wydawnictwo Naukowe UJ 2014, s. 1 i nast.; E. Gmurzyńska, *Rola prawników w alternatywnych metodach rozwiązywania sporów*, C.H. Beck 2014, s. 1 i nast.; J. Czapska, K. Pleszka, M. Araszkiewicz, M. Pękala (red.), *Mediacja: Teoria, normy, praktyka*, Wolters Kluwer 2017, s. 1 i nast.; E. Gmurzyńska, R. Morek (red.), *Mediacje. Teoria i praktyka*, Wolters Kluwer 2018, s. 1 i nast.; D. Myślińska, *Mediator w polskim porządku prawnym*, C.H. Beck 2018, s. 1 i nast.; A. Zienkiewicz, *Studium mediacji. Od teorii ku praktyce*, Difin 2019, s. 1 i nast.; A. Kalisz, A. Zienkiewicz, *Mediacja w sprawach gospodarczych jako narzędzie wspierające sukces w biznesie*, Difin 2020, s. 1 i nast.; L. Indan-Pykno, M. Indan-Pykno, *Metodyka pracy i odpowiedzialność zawodowa mediatora w postępowaniu mediacyjnym*, Wolters Kluwer 2022, s. 1 i nast.; M. Cetera, M. Tabernaacka, *Leksykon mediacji*, Difin 2023, s. 1 i nast.

doświadczenie praktyczne dokonują analizy w/w zagadnienia, formułując hipotezę, że wynagrodzenie mediatora w sporach, w których podstawą do prowadzenia mediacji są przepisy k.p.c. nie jest uregulowane kompleksowo, a jego wysokość nie jest adekwatna do posiadanych przez mediatora doświadczenia, kompetencji, jakości świadczonych przez niego usług, nakładu wykonywanej pracy oraz aktualnej sytuacji gospodarczej. W związku z przyjętą hipotezą, uwzględniając ramy objętościowe niniejszego opracowania, autorki wskazują, że celem przedmiotowego wywodu jest po pierwsze przedstawienie ewolucji przepisów w zakresie wynagrodzenia mediatora i analiza obecnie obowiązujących wraz z przedstawieniem uwag *de lege lata*. Co więcej, założeniem pomysłodawczyń jest sformułowanie postulatów *de lege ferenda* w zakresie zmiany przepisów regulujących wynagrodzenie mediatora, tak aby przedmiotowe opracowanie miało poza charakterem naukowo-badawczym, także walor praktyczny i niosło wartość poznawczą zarówno dla nauki, jak i praktyki. Poza zakresem rozważań pozostała zaś problematyka kompetencji mediatora i systemu/sposobu ich potwierdzenia. Przedmiotowe zagadnienie bowiem, ze względu na swoją złożoność i wieloaspektowość, a w związku z tym możliwość różnego sformułowania problemu badawczego, zasługuje na odrębne opracowanie - także monograficzne. Co więcej, także kwestia wydatków ponoszonych przez mediatora w związku ze świadczonymi przez niego wydatkami, łącząca się bezpośrednio z problematyką wynagrodzenia, została przeanalizowana tylko w ogólnym – niezbędnym w kontekście analizowanego zagadnienia - zakresie. Jednocześnie autorki wierzą, że zaproponowane ujęcie tematu, przy którego opracowaniu wykorzystają metody: dogmatyczno-prawną, teoretyczno-prawną i socjologiczną, pozwoli nie tylko na prowadzenie poszerzonych badań (ze względu na przynależność Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej m.in. o analizę prawnoporównawczą problematyki wynagrodzenia mediatora w innych państwach członkowskich UE), ale także powrót do ogólnopolskiej dyskusji (która w środowiskach mediatorów prowadzona jest od lat), przede wszystkim zaś realnie wpłynie na zmianę przepisów w zakresie wynagrodzenia mediatora, w związku ze świadczonymi przez niego usługami.

1. EWOLUCJA WYSOKOŚCI WYNAGRODZENIA MEDIATORA W MEDIACJACH SĄDOWYCH, PROWADZONYCH W OPARCIU O PRZEPISY K.P.C., NA PRZESTRZENI LAT

Aktualnymi aktami prawnymi normującymi kwestie wynagrodzenia mediatora i kosztów przeprowadzonej mediacji sądowej, w określonych wcześniej kategoriach sporów, są przepisy:

1. k.p.c., w tym przede wszystkim:

a) art. 183⁵, zgodnie z którym ustawodawca przyznał mediatorowi prawo do wynagrodzenia (co do zasady, obciąża ono wraz z wydatkami strony i jest od nich bezpośrednio przez niego pobierane) podkreślając przy tym, że zasadniczo mediacja jest postępowaniem odpłatnym;

b) art. 98¹, w którym prawodawca zaliczył koszty mediacji do kosztów procesu, dokonując przy tym rozróżnienia na wynagrodzenie mediatora (przy czym do określenia jego wysokości zobowiązał się w odpowiednim rozporządzeniu) i wydatki podlegające zwrotowi, związane z prowadzeniem mediacji;

2. k.s.s.c.¹⁰ (w tym przede wszystkim art. 5 ust. 1 pkt. 11 oraz art. 93a), w której uregulowana została kwestia katalogu wydatków ponoszonych przez mediatora oraz

3. rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości¹¹, wynikające z prerogatywy określonej we wskazanych przepisach k.p.c., określające tak wysokość samego wynagrodzenia, jak i wysokość wydatków, które mogą zostać zwrócone mediatorowi.

W związku z przyjętą koncepcją badawczą i brzmieniem w/w przepisów w dalszej części analizowane są te z nich, które odnoszą się przede wszystkim do wysokości przedmiotowego wynagrodzenia (nie zaś wysokości wydatków, związanych z prowadzeniem mediacji), a zatem zawarte w Rozporządzeniu, jak i art. 98¹ k.p.c.

Poprzednikiem wskazanego aktu wykonawczego było Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 30.11.2005 r.¹² obowiązujące od 10.12.2005 r. do 30.06.2016 r. W okresie 10,5 roku jego funkcjonowania wynagrodzenie mediatora w sprawach o prawa majątkowe wynosiło 1% wartości przedmiotu sporu, jednak nie mniej niż 30,00 zł i nie więcej niż 1.000,00 zł za całość postępowania mediacyjnego. Natomiast w sprawach o prawa majątkowe, w których nie można było ustalić wartości przedmiotu sporu i w sprawach o prawa niemajątkowe, przedmiotowe wynagrodzenie wynosiło 60,00 zł za pierwsze posiedzenie mediacyjne i 25,00 zł za każde następne. Dodatkowo mediator, o ile upoważnił go do tego sąd - mógł zapoznać się z aktami sprawy. To oznaczało, że w przypadku faktycznego wykorzystania przyznanego mu przez sąd upoważnienia, mediator mógł podnieść swoje wynagrodzenie o 10%. Zgodnie z treścią przedmiotowego aktu prawnego mediator mógł również wnosić o zwrot wydatków, które poniósł w związku z prowadzonym postępowaniem mediacyjnym, takich jak pokrycie

---

¹⁰ Ustawa z 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tj. Dz.U.2024.0.959 ze zm.), dalej jako „k.s.s.c.”

¹¹ Zob. przypis 6.

¹² Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 30.11.2005 r. w sprawie wysokości wynagrodzenia i podlegających zwrotowi wydatków mediatora w postępowaniu cywilnym (Dz. U. 2005 nr 239 póź. 2018 ze zm.).

kosztów zawiadomienia stron, zużytych materiałów biurowych, wynajmu pomieszczenia niezbędnego do przeprowadzenia posiedzenia mediacyjnego, w wysokości nie przekraczającej 50,00 zł za jedno posiedzenie mediacyjne oraz zwrotu kosztów przejazdu, jeżeli prowadził mediację poza miejscem swojego zamieszkania. Przy czym zwrotowi podlegały jedynie niezbędne i udokumentowane wydatki. Do w/w kwot mediatorzy będący podatnikami VAT doliczali określoną ustawowo kwotę tego podatku. W praktyce, powyższe kwoty były zwyczajowo pokrywane przez uczestników postępowania mediacyjnego w równych częściach. Oznaczało to, że każdy z nich płacił połowę kwoty wynagrodzenia mediatora oraz 1/2 zwrotu wydatków mediatora związanych z prowadzeniem mediacji (jeżeli w danym sporze występowały dwie strony).

Biorąc pod uwagę powyższe, wynagrodzenie mediatora wynosiło np.:

a) 100,00 zł (lub 110,00 zł w przypadku zapoznania się z aktami sprawy) za całość postępowania mediacyjnego w sporze, dla którego wartość określona została na poziomie 10.000,00 zł,

b) 500,00 zł (lub 550,00 zł), w sprawie o wartości przedmiotu sporu wyrażonej w kwocie 50.000,00 zł,

c) 1.000,00 zł (lub 1.100,00 zł), w odniesieniu do postępowania mediacyjnego, w sporze na kwotę 100.000,00 zł i każdą od niej wyższą,

- bez względu na liczbę przeprowadzonych posiedzeń mediacyjnych. Przy czym każda ze stron zobowiązana była do zapłacenia mediatorowi odpowiednio wynagrodzenia w kwocie 50,00 zł (55,00 zł), 250,00 zł (275,00 zł), czy 500,00 zł (550,00 zł). Oczywiście, co zostało zaznaczone, mediator mógł domagać się zwrotu poniesionych wydatków - natomiast w praktyce były to niewielkie kwoty.

W sprawach o prawa majątkowe, w których wartości przedmiotu sporu nie dało się ustalić lub w sprawach o prawa niemajątkowe średnie wynagrodzenie mediatora (przy założeniu zorganizowania i przeprowadzenia średnio 3-ech – 4-ech posiedzeń mediacyjnych bez względu na czas trwania każdego z nich wynosiło 110,00 (121,00) zł - 135,00 (148,50) zł, a więc po 55,00 zł (60,50 zł) – 67,50 zł (74,25 zł) od strony.

Tak określone honorarium mediatora miało znaczący wpływ na prowadzenie postępowań mediacyjnych ze skierowania sądów. W raporcie końcowym z badania pt. „Diagnoza stosowania mediacji oraz przyczyn zbyt niskiej w stosunku do oczekiwanej popularności mediacji”¹³, respondenci – mediatorzy uczestniczący w nim wskazali, że

---

¹³ Raport Końcowy z badania pt. „Diagnoza stanu stosowania mediacji oraz przyczyn zbyt niskiej w stosunku do oczekiwanej popularności mediacji”. Raport końcowy dostępny na stronie internetowej Ministerstwa

wynagrodzenie jakie przysługiwało mediatorowi na mocy Rozporządzenia obowiązującego w latach 2005-2016 było zbyt niskie i przekładało się na brak prestiżu zawodu mediatora, czy niską motywację do podnoszenia przez niego kwalifikacji oraz ogólny niski wpływ na profesjonalizację tego zawodu. Co więcej, mediatorzy podnosili problem niewspółmierności honorarium do nakładu pracy związanego z prowadzeniem postępowania mediacyjnego, w tym: czasu trwania mediacji, liczby zorganizowanych i przeprowadzonych posiedzeń mediacyjnych, charakteru i trudności związanych z daną sprawą. Przytoczone uwagi, dotyczyły zarówno spraw, w których mediatorowi przysługiwało maksymalne wynagrodzenie w kwocie 1.000,00 zł, jak i tych, w których wynosiło ono 30,00 zł (za całość postępowania mediacyjnego). Taki stan prowadził często do sytuacji, w których prowadzenie mediacji było, jeżeli w ogóle, traktowane jako zajęcie dodatkowe, które dawało mediatorowi możliwość „dorobienia” (i to wyłącznie w sytuacji, gdy sąd „rozpoznawał” danego mediatora i decydował się na kierowanie do niego znacznej liczby spraw). Podobne kwestie były podnoszone w odniesieniu do postępowań mediacyjnych prowadzonych w sprawach, w których nie można było określić wartości przedmiotu sporu oraz o prawa niemajątkowe. W tych przypadkach mediatorzy również wskazywali, że stawki wynagrodzenia są niewspółmierne do zaangażowania mediatora w prowadzone postępowanie mediacyjne – m.in. ze względu na fakt, że w większości, tego rodzaju mediacje prowadzone były w odniesieniu do spraw z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, które wymagały (nadal wymagają) od mediatora szczególnego zaangażowania, wiedzy i umiejętności przy ich prowadzeniu.

Innym problemem podkreślanym przez respondentów wykonujących zawód mediatora był sposób rozliczania honorarium i wydatków związanych z prowadzonym postępowaniem mediacyjnym przez strony. Podnoszona argumentacja dotyczyła przede wszystkim długości czasu oczekiwania na pokrycie kosztów mediacji i nierzadko braku chęci ich uiszczenia przez strony, co powodowało przerzucenie trudu egzekucji na mediatora.

We wnioskach z przeprowadzonej diagnozy rekomendowano podniesienie wynagrodzenia mediatora w sprawach majątkowych z określoną wartością - zarówno dolnej jak i górnej granicy oraz wprowadzenia możliwości samodzielnego ustalania dodatkowego honorarium w sprawach skomplikowanych np. gospodarczych, o dużej wartości przedmiotu sporu. Zalecono również podniesienie stawek w sprawach o prawa majątkowe, bez określonej

---

Sprawiedliwości poświęconej mediacji: <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/inne> (dostęp: 7.07.2024). Badanie zostało zrealizowane w 2015 r. w ramach projektu: „Propagowanie alternatywnych metod rozwiązywania sporów”. Program Operacyjny: „Budowanie potencjału instytucjonalnego i współpraca w obszarze wymiaru sprawiedliwości/Poprawa skuteczności wymiaru sprawiedliwości”, w ramach Norweskiego Mechanizmu Finansowego 2009-2014, finansowanego ze środków funduszy norweskich oraz środków krajowych.

wartości przedmiotu sporu oraz w sprawach niemajątkowych, poprzez uwolnienie ustawowej stawki i wprowadzenie tzw. konkurencji cenowej, przy założeniu prawnej regulacji jej wartości maksymalnej. Ponadto zaproponowano, aby w odniesieniu do problemów z egzekwowaniem należności za przeprowadzenie mediacji sądowej od stron to sąd pokrywał jej koszt tj. wynagrodzenie mediatora i zwrot wydatków związanych z prowadzonym postępowaniem mediacyjnym.

Część rekomendowanych zmian została ujęta w Rozporządzeniu, które obowiązuje od 1.07.2016 r., a więc już ponad 8 lat. Podobnie jak poprzedni, tak i przedmiotowy akt wykonawczy określa wysokość honorarium mediatora (w tym stałego mediatora), za prowadzenie mediacji w sprawach cywilnych wszczętych na podstawie skierowania sądu i wydatki mediatora podlegające zwrotowi. Jak wskazał projektodawca, celem wprowadzonych zmian było zapewnienie wysokiej jakości usług mediacyjnych i zagwarantowanie, że mediacje ze skierowania sądu będą prowadzone przez wykwalifikowanych mediatorów; jak również przyciągnięcie najlepszych specjalistów i sprofesjonalizowanie usług mediacyjnych, przy jednoczesnym zapewnieniu dostępu do nich osobom niezamożnym (zwolnienie od kosztów sądowych i pokrycie kosztów mediacji z budżetu państwa w imieniu zwolnionej strony)¹⁴.

W Rozporządzeniu ustawodawca zdecydował się na podniesienie wynagrodzenie mediatora:

a) jego dolnej (nie mniej niż 150,00 zł) i górnej (nie więcej niż 2.000,00 zł) granicy - w sprawach majątkowych o określonej wartości przedmiotu sporu, nadal kształtując je jako 1% wartości przedmiotu sporu oraz

b) w sprawach, w których wartości przedmiotu sporu nie da się ustalić i w sprawach o prawa niemajątkowe do 150,00 zł za pierwsze posiedzenie mediacyjne i 100,00 zł za każde kolejne, przy czym określił, że łączna kwota honorarium nie może być wyższa niż 450,00 zł.

Mediator, podobnie jak w poprzednim stanie prawnym, może wnosić o zwrot udokumentowanych i niezbędnych wydatków poniesionych, w związku z prowadzeniem mediacji, w tym tych związanych z pokryciem kosztów wynajmu pomieszczenia niezbędnego do przeprowadzenia posiedzenia mediacyjnego w wysokości nieprzekraczającej 70,00 zł (za jedno); korespondencji, w kwocie nie wyższej niż 30,00 zł oraz zwrotu kosztów przejazdów, jeżeli prowadzi mediację poza swoim miejscem zamieszkania. Do w/w kwot mediator będący płatnikiem podatku od towarów i usług dolicza podatek VAT.

---

¹⁴ Uzasadnienie do projektu rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z ... 2016 r., s. 1 -2, dostępne na stronie Rządowego Centrum Legislacji pod adresem: <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//517/12284602/12348907/dokument227441.pdf> (dostęp 7.07.2024 r.).

Powyższe oznacza, że od 8-miu lat wynagrodzenie mediatora wynosi np.:

a) 150,00 zł za całość postępowania mediacyjnego w sporze, dla którego wartość określona została na poziomie 10.000,00 zł (a zatem wzrosło o 50,00 zł – 50%, w porównaniu do poprzedniego stanu prawnego obowiązującego od 10.12.2005 r. do 30.06.2016),

b) 500,00 zł, w sprawie o wartości przedmiotu sporu wyrażonej w kwocie 50.000,00 zł (co oznacza, że nie uległo zmianie w porównaniu do poprzedniego stanu prawnego),

c) 1.000,00 zł, w odniesieniu do postępowania mediacyjnego, w sporze na kwotę 100.000,00 zł (a zatem - w przypadku tego typu sporów - nie uległo zmianie w porównaniu z poprzednim stanem prawnym),

d) 2.000,00 zł, w sporze na kwotę 200.000,00 zł i każdą od niej wyższą (oznacza to, że przepisy Rozporządzenia wprowadziły zmianę i wzrost wynagrodzenia o 100% w przedmiotowych sprawach),

- ponownie, bez względu na liczbę odbytych posiedzeń mediacyjnych, czy czas ich trwania. Przy czym każda ze stron zobowiązana jest do zapłacenia mediatorowi odpowiednio wynagrodzenia w kwocie: 75,00 zł, 250,00 zł, 500,00 zł lub 1.000,00 zł.

W sprawach o prawa majątkowe, w których wartości przedmiotu sporu nie da się ustalić lub w sprawach o prawa niemajątkowe średnie honorarium mediatora (przy założeniu zorganizowania i przeprowadzenia średnio 4-ech posiedzeń mediacyjnych bez względu na czas trwania każdego z nich) wynosi 450,00 zł, a więc 225,00 zł od strony. W sytuacji konieczności zorganizowania każdego następnego posiedzenia powyżej 4-ego, mediator nie otrzymuje dodatkowego wynagrodzenia.

Razem z przedmiotową zmianą ustawodawca znowelizował również sposób realizacji należności mediatora za przeprowadzone mediacje sądowe¹⁵. Zgodnie z przepisem art. 93 k.s.s.c. obowiązującym w okresie od 2016 r. do 2019 r. należności mediatora za przeprowadzone postępowanie przyznawał i ustalał sąd lub referendarz sądowy, na podstawie jego wniosku, w oparciu o wystawiony rachunek lub fakturę. Tak określona kwota winna była być wypłacona niezwłocznie, ze środków Skarbu Państwa. Wskazane rozwiązanie nie przyjęło się w praktyce. Długi czas oczekiwania przez mediatorów na wypłatę wynagrodzenia i uznaniowy sposób jego przyznawania oraz różna interpretacja w/w przepisów przez sądy skutkowały zmianą regulacji prawnych w zakresie mediacji¹⁶, które miały m.in. odciążać sądy

---

¹⁵ Ustawa z 10.09.2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wspieraniem polubownych metod rozwiązywania sporów (Dz. U. z 2015 r. poz. 1595).

¹⁶ Ustawa z 4.07.2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych ustaw (Dz. U. z 2019 r. poz. 1469).

od obowiązku ustalania i wypłacania poniesionych kosztów mediatorowi, a zachęcić go do rozliczania się ze stronami we własnym zakresie. Nowelizacja przepisu art. 183⁵ k.p.c. pozwalała mediatorowi na pobranie należności za przeprowadzone postępowanie mediacyjne od stron. Sąd zaś ustalał i przyznawał je tylko wówczas, gdy przynajmniej jedna z nich była zwolniona z kosztów sądowych w zakresie obejmującym należności mediatora, a pozostałe nie wypłaciły mu przedmiotowych należności w całości. W praktyce oznaczało to, że w przypadku nieuregulowania kosztów mediacji (w tym wynagrodzenia) przez niezwolnione z nich strony, to na mediatorze spoczywał ciężar ich odzyskania na drodze odpowiedniego postępowania sądowego. Niestety w/w odzyskiwanie kwot rzędu 75,00 zł (1/2 wynagrodzenia mediatora z sumy 150,00 zł) – 500,00 zł (1/2 wynagrodzenia mediatora z sumy 1.000,00 zł), przy dodatkowej konieczności ponoszenia kosztów postępowania nakazowego, a następnie egzekucyjnego, nie było opłacalne, co w konsekwencji nierzadko prowadziło do sytuacji, w których pomimo ustawowego obowiązku wynagradzania mediatorów za świadczone przez nich usługi, pracowali oni bezpłatnie, ponosząc przy tym koszty.

Taki stan prawny obowiązywał do 30.06.2023 r¹⁷. Ostatnią nowelizacją ustawodawca, dostrzegając w/w problem, zmienił m.in. przedmiotowy przepis art. 183⁵ k.p.c. nakładając:

a) na mediatora obowiązek pouczenia stron (przed przystąpieniem do postępowania mediacyjnego) o jego kosztach i sposobie pobrania należności,

b) zaś na sąd – powinność zwrotu kosztów mediacji (wynagrodzenia i poniesionych wydatków), w oparciu o wnioski mediatora, jeżeli należność z tego tytułu nie została mu wypłacona przez strony.

Co więcej, zmieniono przepis art. 98¹ k.p.c., zgodnie z którym do niezbędnych kosztów procesu zalicza się koszty mediacji prowadzonej na skutek skierowania przez sąd, jednak w kwocie nie wyższej niż suma przysługującego mediatorowi wynagrodzenia i wydatków podlegających zwrotowi związanych z prowadzeniem mediacji określonych w Rozporządzeniu.

Analiza modyfikacji wprowadzanych przez ustawodawcę na przestrzeni lat, w zakresie wynagrodzenia mediatora w mediacjach sądowych prowadzonych w oparciu o przepisy k.p.c. prowadzi do wniosku, że nowelizacja w/w przepisów miała charakter marginalny. Wysokość wynagrodzenia, pomimo wydania nowego aktu wykonawczego w 2016 r., w sprawach o mniejszej wartości przedmiotu sporu zasadniczo nie uległa zmianie od czasu ich wprowadzenia tj. od 2005 r. Wzrosła bowiem o 50,00 zł w sprawach, dla których wartość przedmiotu sporu

---

¹⁷ Ustawa z 9.03.2023 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 r. poz. 614).

została określona na poziomie 10.000,00 zł, czy z 1.000,00 zł do max. 2.000,00 zł w sporach na kwoty powyżej 100.000,00 zł. Nie uległa jednak modyfikacji w sporach na kwoty pomiędzy tymi wartościami, np. 50.000,00 zł, czy 100.000,00 zł. W sprawach o prawa majątkowe, w których wartości przedmiotu sporu nie da się ustalić lub w sprawach o prawa niemajątkowe średnie wynagrodzenie mediatora wynagrodzenie również wzrosło nieznacznie do max. kwoty 450,00 zł, przy jednoczesnym ograniczeniu limitu odpłatnych posiedzeń mediacyjnych w przedmiotowych sprawach do max. 4-ech. Co warte dostrzeżenia, częściej niż wysokość wynagrodzenia mediatora zmieniano (nie zawsze adekwatnie do potrzeb prowadzących postępowania mediacyjne) sposób jego rozliczenia.

Czy zatem ustawodawcy udało się zrealizować cele postawione sobie wraz z kolejnymi nowelizacjami w/w przepisów, jakimi było m.in. zapewnienie wysokiej jakości usług mediacyjnych, przyciągnięcie najlepszych specjalistów i sprofesjonalizowanie usług mediacyjnych? Czy aktualna wysokość wynagrodzenia mediatora jest adekwatna do posiadanych przez mediatora doświadczenia, kompetencji, jakości świadczonych przez niego usług, nakładu pracy, czy chociażby aktualnej sytuacji gospodarczej? Ostatecznie zaś czy aktualnie obowiązujące przepisy mają charakter regulacji kompleksowej?

Odpowiedzi na powyższe pytania są przeczące, ich uzasadnienie zaś zostało przedstawione w kolejnej części opracowania.

2. OCENA AKTUALNEGO WYNAGRODZENIA MEDIATORA W MEDIACJACH SĄDOWYCH, PROWADZONYCH W OPARCIU O PRZEPISY K.P.C. - UWAGI DE LEGE LATA

Brak realnej aktualizacji Rozporządzenia odnoszącego się do wysokości wynagrodzenia mediatora w sprawach prowadzonych w oparciu o przepisy k.p.c. budzi od lat w środowisku mediatorów wiele kontrowersji. Także niedawno wprowadzone, a wskazane wyżej zmiany, w zakresie określenia kosztów mediacji i sposobu ich rozliczania wywołują emocje w kręgach mediacyjnych, chociaż te ostatnie są jeszcze dość nowe (obowiązują od roku), żeby móc mówić o konkretnej praktyce środowiska, czy ich interpretacji przez sądy.

Argumenty dyskredytujące obowiązujące przepisy w zakresie honorarium, podnoszone przez mediatorów są następujące i wskazują na:¹⁸:

a) nieadekwatność postanowień Rozporządzenia do obecnych czasów m.in. poprzez nieuwzględnienie: wzrostu inflacji, zmian gospodarczych, zmian stawek związanych z

---

¹⁸ Informacje pochodzące z grupy dyskusyjnej na Facebooku: „Mediacja dla wszystkich” (dostęp: 7.07.2024 r.).

wynajmem pomieszczeń na prowadzenie posiedzeń mediacyjnych (także w zależności od ich lokalizacji);

b) niezasadność utrzymywania tzw. „sztywnych” widełek wynagrodzenia mediatora, zarówno przy określonej wartości przedmiotu sporu w sprawach majątkowych, jak i przy braku określonej wartości przedmiotu sporu lub w sprawach niemajątkowych;

c) brak jasności co do kwestii kontynuowania przez mediatora postępowania mediacyjnego w przypadku nieokreślonej wartości przedmiotu sporu lub sprawy niemajątkowej, po wyczerpaniu limitu czterech posiedzeń mediacyjnych (kwota 450,00 zł) przy jednoczesnej deklaracji stron o chęci kontynuowania mediacji,

d) brak uwzględnienia nakładu pracy mediatora związanego z prowadzeniem określonego postępowania mediacyjnego m.in. w kwestii: związanej z czasem i kosztami tzw. „premediacji”, czyli kontaktów (telefonicznych, emailowych, listowych) mediatora ze stronami, w celu umówienia posiedzeń mediacyjnych; komunikacji ze stronami w trakcie prowadzenia postępowania mediacyjnego; związanych z przygotowaniem dokumentacji mediacyjnej, np. przygotowaniem projektu ugody mediacyjnej;

e) nieuwzględnienie możliwości podniesienia wynagrodzenia mediatora, w związku z prowadzeniem przez niego mediacji w sporze o dużej złożoności;

f) brak określenia/doprecyzowania pojęcia (i czasu trwania) „posiedzenia mediacyjnego/sesji mediacyjnej” - co jest szczególnie istotne w przypadku, w którym zgodnie z przepisami mediatorowi przysługuje zwrot wydatków za wynajem pomieszczenia niezbędnego do przeprowadzenia postępowania mediacyjnego, w kwocie nie przekraczającej 70,00 zł za jedno posiedzenie.

Co więcej, z doświadczenia praktycznego auterek wynika, że czas jaki mediator przeznaczą na przeprowadzenie jednego postępowania mediacyjnego (bez uwzględnienia nakładu pracy związanego z podnoszeniem kwalifikacji) wynosi minimum 9 – 13 godzin, na który składają się:

a) „premediacja” (w ramach której nawiązuje kontakt ze stronami/pełnomocnikami stron, ustala telefonicznie, emailowo, listownie, często kilkakrotnie harmonogram przebiegu mediacji oraz listę osób biorących w niej udział, nierzadko zapoznaje się również z aktami sprawy), trwająca ok. 1- 3 godziny,

b) 3/4 posiedzenia mediacyjne (w trakcie których, prowadzi rozmowy wspólne i indywidualne ze stronami sporu), trwające ok. 1 – 1,5 godziny każde,

c) kontakt telefoniczny, emailowy pomiędzy prowadzonymi posiedzeniami mediacyjnymi w danej sprawie (ok. 1 – 2 godziny),

d) formalne zakończenie mediacji i: sporządzenie protokołu, ewentualne sporządzenie projektu ugody i/lub uzgodnienie jej ostatecznej treści, zebranie podpisów pod przedmiotową ugodą, przekazanie dokumentów stronom oraz sądowi, co zajmuje kolejne 2-3 godziny i więcej.

Analiza już tylko powyższych argumentów środowiska mediacyjnego i wykazanego średniego minimalnego czasu ok. 10 godzin pracy, jakie każdy mediator musi poświęcić na jedno postępowanie mediacyjne, prowadzi do wniosku, że aktualnie obowiązujące w tym zakresie przepisy nie są regulacją kompleksową, bowiem nie uwzględniają m.in.: kompetencji mediatora, nakładu wykonanej przez niego pracy, czy aktualnej sytuacji gospodarczej. Uwzględnienie chociażby uśrednionego czasu pracy mediatora pozwala na wyliczenie, że w przypadku postępowania mediacyjnego, w którym ze względu na wartość przedmiotu sporu (lub jej brak) jego honorarium wynosi odpowiednio: 150,00 zł – 450,00 zł – 1.000,00 zł – 2.000,00 zł za całość postępowania mediacyjnego, co z kolei oznacza, że realna wartość każdej godziny zegarowej jego pracy to odpowiednio: 15,00 zł – 45,00 zł – 100,00 zł – 200,00 zł. Dla przypomnienia warto podkreślić, że wraz ze wzrostem wartości przedmiotu sporu rośnie nierzadko stopień złożoności/skomplikowania sprawy, co wpływa na konieczność zwiększenia czasowego zaangażowania mediatora w dane postępowanie mediacyjne i powoduje spadek przyjętych wartości minimalnych każdej godziny pracy nawet o połowę. Co więcej, zgodnie z powołanymi we wprowadzeniu statystykami opracowywanymi rokrocznie przez Ministerstwo Sprawiedliwości¹⁹, większość spraw kierowanych do mediacji to te rozpatrywane przez sądy rejonowe (26.452 sprawy w 2023 r. przy 8.023 spraw skierowanych do mediacji przez sądy okręgowe w tym samym okresie czasu), w których wartość przedmiotu sporu nie przekracza 100.000,00 zł (do 30.06.2023 r. była to wartość do 75.000,00 zł). Oznacza to, że w mediacjach sądowych prowadzonych w oparciu o przepisy k.p.c. dominują wynagrodzenia mediatora wahające się w granicach od 150,00 zł (ok. 15,00 zł i mniej za godzinę pracy) do 1.000,00 zł (ok. 100,00 zł i mniej za godzinę pracy), przy czym ze względów wskazanych we wprowadzeniu niniejszego artykułu, autorki pomijają w tym miejscu analizę problematyki wydatków ponoszonych przez mediatora, a związanych z prowadzeniem postępowań mediacyjnych. Porównanie wynagrodzenia usług świadczonych przez mediatorów w tym stawki za godzinę zegarową ich pracy z oferowanymi na rynku komercyjnym przez innych specjalistów (np. psychologów, porad/konsultacji prawnych udzielanych przez prawników) - ich wynagrodzeniem, stawką za godzinę świadczonych usług (która w zależności od miejsca świadczonych usług, rodzaju, a także doświadczenia i kompetencji specjalisty wynosi min.

---

¹⁹ Zob. przypis 3.

100,00 zł i więcej w mniejszych miejscowościach, w większych miastach zaś zaczyna się od kwoty 150,00 zł i więcej), potwierdza tylko, że praca tych pierwszych nie jest rekompensowana odpowiednio.

W zaistniałej sytuacji nie pomagają również fakt niejasności interpretacyjnych znowelizowanego ostatnio (w 2023 r.) przepisu art. 98¹ k.p.c., zgodnie z którym do niezbędnych kosztów procesu zalicza się koszty mediacji prowadzonej na skutek skierowania przez sąd, jednak w kwocie nie wyższej niż suma przysługującego mediatorowi wynagrodzenia i wydatków podlegających zwrotowi związanych z prowadzeniem mediacji określonych w Rozporządzeniu.

Część środowiska mediacyjnego dokonując wykładni systemowej wskazanego przepisu, stoi na stanowisku, że pozwala on mediatorowi prowadzącemu mediację sądową w oparciu o przepisy k.p.c., na pobranie wynagrodzenia wyższego (i określenie go ze stronami sporu w umowie o przeprowadzenie mediacji) niż wyrażone w Rozporządzeniu²⁰. Część zaś (wraz z autorkami niniejszego artykułu) interpretując ów przepis, w oparciu o wykładnię językową i celowościową, wskazuje na niemożność rozliczenia mediacji sądowej poprzez przyznanie mediatorowi wynagrodzenia wyższego niż ustalone w powołanym akcie wykonawczym, właśnie ze względu na jego brzmienie, brak bezpośredniej delegacji ustawowej do ustalania innego niż określone w Rozporządzeniu honorarium mediatora oraz obowiązywanie przedmiotowego Rozporządzenia określającego przedmiotowe wynagrodzenie²¹.

Podsumowując dotychczasowe rozważania wskazujemy, że marginalne i co przedstawiono wyżej - nieprecyzyjne nowelizacje przepisów regulujących kwestie honorarium mediatora nie spełniają zakładanych przez ustawodawcę celów. Koncentrując się wyłącznie na obowiązujących stawkach wynagrodzenia (pomijając przy tym brak odpowiednich regulacji prawnych w zakresie: kompetencji mediatora - uwzględniających przestrzeganie przez niego określonych zasad etyki; zasad odpowiedzialności; czy wprowadzenia obowiązku stałego podnoszenia posiadanych wiedzy i umiejętności) należy wyraźnie podkreślić, że ze względu na

---

²⁰ Zob. m.in.: K. Kurosz, A. Misiak, D. Wojnar, *Pieniądze dla mediatorów*, „Rzeczpospolita” z 1.08.2023 r.; J. Świtluk [w:] P. Rojek-Socha, *O mediacje ma być łatwiej - szukają się zmiany w procedurze cywilnej*, www.prawo.pl z 12.11.2002 r., <https://www.prawo.pl/prawnicy-sady/mediacja-a-nowelizacja-procedury-cywilnej,517623.html> (dostęp 8.7.2024 r.); R. Gładysz, *Opinia prawna w sprawie wysokości wynagrodzenia mediatora*, opublikowana na Facebooku Stowarzyszenia „Warto mediować” dn. 27.06.2023 r. (dostęp 8.07.2024 r.); wypowiedzi J. Kaźmierczaka, J. Szczepkowskiego pochodzące z grupy dyskusyjnej na Facebooku: „Mediacja dla wszystkich” (dostęp: 7.07.2024 r.).

²¹ Tak np.: P. Marciniak – SSO i Koordynator ds. mediacji w Sądzie Okręgowym w Poznaniu, w liście skierowanym do mediatorów stałych przy Sądzie Okręgowym w Poznaniu z 14.03.2022 r. (sygn. pisma A-0137-21/22).

ich dezaktualizację i nieatrakcyjność w obecnych warunkach gospodarczych, nie pozwalają one na przyciągnięcie najlepszych specjalistów. Wykonywanie zawodu mediatora, tylko w nielicznych przypadkach w skali całej Polski, stanowi jedyne lub podstawowe źródło utrzymania mediatora; w pozostałych licznych przypadkach – nawet w odniesieniu do wysokiej klasy specjalistów – jest wyłącznie dodatkowym źródłem dochodów, co znacząco wpływa brak profesjonalizacji usług mediacyjnych. Wyjściem z sytuacji jest ponowne - systemowe uregulowanie kwestii związanych z wykonywaniem zawodu mediatora, w tym problematyki wynagrodzenia za świadczone przez niego usługi.

3. KONIECZNOŚĆ WPROWADZENIA ZMIAN W REGULACJACH PRAWNYCH ODNOSZĄCYCH SIĘ DO WYNAGRODZENIA MEDIATORA W MEDIACJACH SĄDOWYCH, PROWADZONYCH W OPARCIU O PRZEPISY K.P.C. – POSTULATY DE LEGE FERENDA

W celu kompleksowego uregulowania problematyki wynagrodzenia mediatora i realnej realizacji przyjmowanych do tej pory (przy tej okazji) przez ustawodawcę założeń; uwzględniając zapewnienie dostępu do polubownych metod rozwiązywania sporów (w tym mediacji) wszystkim zainteresowanym – także osobom niezamożnym, postulatów formułowanych przez środowisko mediacyjne czy aktualnych warunków gospodarczych, autorki proponują przede wszystkim rozpoczęcie pracy i stworzenie rozwiązania systemowego. Uregulowanie bowiem wyłącznie kwestii honorarium, a zignorowanie innych pojawiających się problemów związanych z wykonywaniem zawodu mediatora ponownie wprowadzi rozwiązania połowiczne, które nie będą służyć tak społeczeństwu korzystającemu z mediacji, Państwu, jak i samym mediatorom. Z pewnością zaś nie wpłynie na profesjonalizację usług mediacyjnych w Polsce i nie przyczyni się do liczby prowadzonych mediacji (w tym mediacji sądowych).

W pierwszej kolejności, ze względu na fakt, że Rzeczpospolita Polska należy do UE, ale przede wszystkim w związku z korzyściami (m.in. niepopęłniania błędów poprzedników) i możliwością budowania własnego systemu w oparciu o dobrze funkcjonujące wzorce, należy przeanalizować rozwiązania w zakresie systemu wynagradzania mediatorów w innych państwach członkowskich UE, przy uwzględnieniu jego pozycji prawnej w poszczególnych porządkach prawnych. Prawdopodobnym jest, że wyniki tak przeprowadzonych badań, pozwolą na zaproponowanie systemu wynagradzania polskich mediatorów za prowadzenie mediacji sądowych, który sprawdził się i dobrze funkcjonuje w Europie, a który będzie mógł zostać sprawdzony w realiach naszej gospodarki.

Analiza prawno-porównawcza i wyciągnięcie z niej odpowiednich wniosków, nie może odbyć się bez efektywnego uregulowania zawodu mediatora w Polsce. Przystępując do pracy, prawodawca winien odpowiedzieć na pytania o charakter profesji mediatora (m.in. czy jest zawodem zaufania publicznego) i sposób w jaki należy go unormować, aby rzeczywiście był wykonywany przez wysokiej klasy specjalistów, którzy wpłyną na podniesienie jego prestiżu i na upowszechnienie samej instytucji mediacji. W związku z tym, należy rozstrzygnąć zasadnicze kwestie związane z: sformalizowaniem zawodu; formą współdziałania w jego ramach (np. poprzez ustanowienie samorządu zawodowego); podziałem na różne kategorie (grupy); przyjęciem jednolitych kryteriów przyjmowania do, wykonywania i usuwania z zawodu wraz z określeniem obowiązkowych standardów, zasad etycznych, które mediator zobowiązuje się przestrzegać; sformułowaniem jednolitych zasad odpowiedzialności i wprowadzeniem obowiązku ubezpieczenia w związku ze świadczonymi usługami; czy podnoszenia kompetencji.

Co więcej, przy okazji wprowadzania rozwiązań systemowych, należałoby podjąć odważne decyzje w zakresie niefunkcjonującego i nieefektywnego Krajowego Rejestru Mediatorów²².

Powyższe działania wymagają jednak od prawodawcy otwartości na współpracę z różnymi grupami zawodowymi, elastyczności w podejściu do proponowanych rozwiązań, chęci i podjęcia rzeczywistego trudu zbudowania rozwiązania systemowego oraz realnego zaangażowania się w zrozumienie przedmiotowej problematyki i czasu, a co najważniejsze zainwestowania środków finansowych. Autorki wierzą jednak, że legislator chcąc uczynić wymiar sprawiedliwości wydolnym, zapewnić każdemu obywatelowi faktyczny dostęp do niego (m.in. poprzez udział w postępowaniach mediacyjnych) i powszechnie wykorzystać instytucję mediacji do efektywnego rozwiązywania sporów, zdecyduje się na podjęcie tak określonego wyzwania, widząc w nim skuteczne rozwiązanie związane z funkcjonowaniem sądownictwa.

Do tego czasu, proponowane są następujące rozwiązania w zakresie regulacji prawnych odnoszących się do wynagrodzenia mediatora w mediacjach sądowych, prowadzonych w oparciu o przepisy k.p.c.:

---

²² Projekt „Upowszechnienie alternatywnych metod rozwiązywania sporów poprzez podniesienie kompetencji mediatorów, utworzenie Krajowego Rejestru Mediatorów (KRM) oraz działania informacyjne”, współrealizowany przez Ministerstwo Sprawiedliwości w latach 2020-2023. Projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, w ramach Programy Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, w ramach działania 2.17 „Skuteczny wymiar sprawiedliwości”. Szerzej na temat projektu zob. strona Projektu: <https://krm.gov.pl/o-projekcie> (dostęp 7.07.2024 r.).

a) doprecyzowanie przepisu art. 98¹ k.p.c. tak aby wyeliminować wątpliwość możliwości dowolnego ustalania honorarium mediatora z tytułu prowadzonej mediacji sądowej, przy jednoczesnej nowelizacji Rozporządzenia;

b) pozostawienie przepisu art. 183⁵ k.p.c. pozwalającego na zwrot mediatorowi wynagrodzenia nieuiszczonego przez strony, ze środków Skarbu Państwa;

c) zmianę Rozporządzenia i w prowadzenie jednolitych zasad, w tym:

i) zlikwidowanie podziału wynagrodzeń przyznawanych w zależności od charakteru sprawy spornej (majątkowa o określonej lub nieokreślonej wartości przedmiotu sporu, niemajątkowa),

ii) wprowadzenie pojęcia posiedzenia mediacyjnego (prowadzonego tak w formie stacjonarnej jak i online), przez które należy rozumieć godzinę zegarową pracy mediatora ze stronami lub pracy indywidualnej z jedną ze stron,

iii) wprowadzenie zasady tzw. podwyżki inflacyjnej, czyli corocznej waloryzacji wynagrodzeń określonych w Rozporządzeniu (wysokość waloryzacji zostałyby oparta o wskaźnik inflacji, który podaje Główny Urząd Statystyczny),

iv) przyjęcie stawki za „premediację” w kwocie 300,00 zł (tj. 150,00 zł od strony) wypłacanej przez nie w oparciu o rachunek lub fvat wystawiany przez mediatora po wszczęciu mediacji, ale nie później niż przed pierwszym posiedzeniem mediacyjnym, warunkującym przeprowadzenie postępowania (przy założeniu, że działania podejmowane przez mediatora w tym zakresie, a opisanej wyżej w niniejszej publikacji, zajmują mu min. 1-3 godziny, oznacza to, że 1 godz. pracy mediatora w ramach „premediacji” to średnio kwota 100,00 zł za godzinę pracy),

v) wprowadzenie stawki rynkowej za godzinę zegarową pracy mediatora, w tym także za każde posiedzenie mediacyjne, na poziomie 150,00 zł – 250,00 zł – 350,00 zł – 450,00 zł (wysokość stawki zależałaby od wykształcenia – w zakresie mediacji - mediatora, posiadanych przez niego kompetencji czy doświadczenia w prowadzeniu postępowań mediacyjnych. Przy czym takie określenie wynagrodzenia mogłoby być czynnikiem motywującym do podejmowania decyzji o podnoszeniu swoich kompetencji przez początkujących mediatorów),

vi) precyzyjne ustalenie kryteriów w w/w zakresie pozwalające na przyjęcie przez poszczególnych mediatorów zaproponowanych stawek; a w związku z tym przeformułowanie przepisu art. 183⁵ k.p.c. §4, w którym mediator miałby nadal obowiązek pouczenia stron o szacowanych kosztach (na etapie „premediacji” powinien określić szacowaną liczbę godzin - min. i max., które poświęci na przeprowadzenie

danego postępowania mediacyjnego i stawkę za godzinę swojej pracy, wskazaną w Rozporządzeniu) przed przystąpieniem do postępowania mediacyjnego i sposobie pobrania należności.

vii) wprowadzenie wzoru prostego kosztorysu, który mediator byłby zobowiązany dołączyć do protokołu i przedłożyć stronom oraz sądowi, przed wystawieniem rachunku lub faktury VAT; a w związku z tym dodanie w art. 183⁵ k.p.c. § 5, w którym ustawodawca zobowiązałby mediatora do sporządzenia takiego dokumentu w oparciu o dostępny wzór, przed pobraniem wynagrodzenia.

WNIOSKI

Autorki zdają sobie sprawę z faktu, że w trakcie procesu legislacyjnego nad tak sformułowanymi postulatami prawodawca mierzyłby się z wieloma wyzwaniem w tym zakresie: przygotowania precyzyjnych kryteriów, w oparciu o które poszczególni mediatorzy przyjęliby zaproponowane w Rozporządzeniu stawki; opracowania wzoru uproszczonego kosztorysu; czy oszacowania kosztów wprowadzanych zmian do budżetu Państwa (konieczność wypłacenia mediatorowi wynagrodzenia wg. przyjętych w nowym Rozporządzeniu stawek, w przypadku nieuiszczenia ich przez strony/jedną ze stron sporu). Jednak wykorzystanie mechanizmu szerokich konsultacji społecznych i wyjście z taką inicjatywą do środowiska mediacyjnego z pewnością byłoby nie tylko pomocne i efektywne, ale wpłynęłoby na ponowne zaistnienie mediacji w przestrzeni publicznej, a co za tym idzie jej upowszechnienie.

Końcowo, uprawnionym wydaje się być stwierdzenie, że jedynie uwolnienie stawek za świadczone usługi mediacyjne i przyjęcie wartości zbliżonych do rynkowych, a następnie rzetelna praca nad systemowym unormowaniem kwestii zawodu mediatora, sprawi że jego wynagrodzenie w sporach, w których podstawą do prowadzenia mediacji są przepisy k.p.c. zostanie uregulowane kompleksowo, a jego wysokość będzie adekwatna do posiadanych przez mediatora doświadczenia, kompetencji, jakości świadczonych przez niego usług, nakładu wykonywanej pracy oraz aktualnej sytuacji gospodarczej.

BIBLIOGRAFIA

LITERATURA:

Antolak-Szymanski K., Piaskowska O. M., *Mediacja w postępowaniu cywilnym. Komentarz*, Wolters Kluwer 2017

Białecki M., *Mediacja w postępowaniu cywilnym*, Wolters Kluwer 2012

Bobrowicz M., *Mediacja. Jestem za*, Wolters Kluwer 2008

- Cetera M., Tabernacka M., *Leksykon mediacji*, Difin 2023
- Cyrol T., Fuchs D., *Mediacja cywilna. Komentarz*, C.H. Beck 2022
- Czapska J., Szeląg-Dylewski M. (red.), *Mediacje w prawie*, Wydawnictwo Naukowe UJ 2014
- Czapska J., Pleszka K., Araszkiewicz M., Pękala M. (red.), *Mediacja: Teoria, normy, praktyka*, Wolters Kluwer 2017
- Gładysz R., *Opinia prawna w sprawie wysokości wynagrodzenia mediatora*, opublikowana na Facebooku Stowarzyszenia „Warto mediuwać” dn. 27.06.2023 r. (dostęp 8.07.2024 r.)
- Gmurzyńska E., *Rola prawników w alternatywnych metodach rozwiązywania sporów*, C.H. Beck 2014
- Gmurzyńska E., Morek R. (red.), *Mediacje. Teoria i praktyka*, Wolters Kluwer 2018
- Indan-Pykno L., Indan-Pykno M., *Metodyka pracy i odpowiedzialność zawodowa mediatora w postępowaniu mediacyjnym*, Wolters Kluwer 2022
- Kalisz A., Zienkiewicz A., *Mediacja w sprawach gospodarczych jako narzędzie wspierające sukces w biznesie*, Difin 2020
- Kurosz K., Misiak A., Wojnar D., *Pieniądze dla mediatorów*, „Rzeczpospolita” z 1.08.2023 r.
- Marciniak P. – SSO i Koordynator ds. mediacji w Sądzie Okręgowym w Poznaniu, w liście skierowanym do mediatorów stałych przy Sądzie Okręgowym w Poznaniu z 14.03.2022 r. (sygn. pisma A-0137-21/22)
- Myślińska D., *Mediator w polskim porządku prawnym*, C.H. Beck 2018
- Zienkiewicz A., *Studium mediacji. Od teorii ku praktyce*, Difin 2019
- Ministerstwo Sprawiedliwości, *Postępowanie mediacyjne w świetle danych statystycznych. Sądy rejonowe i okręgowe w latach 2006 – 2013*, wyd. 15, Warszawa 2024, <https://isws.ms.gov.pl/pl/baza-statystyczna/publikacje/> (dostęp: 7.7.2024 r.)
- Raport Końcowy z badania pt. „Diagnoza stanu stosowania mediacji oraz przyczyn zbyt niskiej w stosunku do oczekiwanej popularności mediacji”. Raport końcowy dostępny na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości poświęconej mediacji: <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/inne> (dostęp: 7.07.2024)
- Skroczka M. J., Zemke-Górecka A., *Instytucja mediacji w polskim porządku prawnym - jej rozwój i przyszłość w sporach z zakresu prawa cywilnego*, „Palestra” 2019, Nr 11-12
- Świtluk J. [w:] P.Rojek-Socha, *O mediacje ma być łatwiej - szykują się zmiany w procedurze cywilnej*, www.prawo.pl z 12.11.2002 r., <https://www.prawo.pl/prawnicy-sady/mediacja-a-nowelizacja-procedury-cywilnej,517623.html> (dostęp 8.7.2024 r.)

AKTY PRAWNE:

- Ustawa z 17.11.1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (tj. Dz. U. z 2023 poz. 1550 ze zm.)
- Ustawa z 28.07.2005 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2005. Nr 172 poz.1438)
- Ustawa z 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tj. Dz.U.2024.0.959 ze zm.)
- Ustawa z 10.09.2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wspieraniem polubownych metod rozwiązywania sporów (Dz. U. z 2015 r. poz. 1595)

Ustawa z 4.07.2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych ustaw (Dz. U. z 2019 r. poz. 1469)

Ustawa z 9.03.2023 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 r. poz. 614)

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 30.11.2005 r. w sprawie wysokości wynagrodzenia i podlegających zwrotowi wydatków mediatora w postępowaniu cywilnym (Dz. U. 2005 nr 239 póź. 2018 ze zm.)

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 20.06.2016 r. w sprawie wysokości wynagrodzenia i podlegających zwrotowi wydatków mediatora w postępowaniu cywilnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 921)

INNE:

Informacje pochodzące z grupy dyskusyjnej na Facebooku: „Mediacja dla wszystkich” (dostęp: 7.07.2024 r.)

Strona PIT.pl:

- <https://www.pit.pl/wynagrodzenie-minimalne/archiwum-wynagrodzenie-minimalne-923042> (dostęp: 7.7.2024 r.)

- <https://www.pit.pl/wynagrodzenie-minimalne/> (dostęp: 7.7.2024 r.)

Strona Projektu Krajowy Rejestr Mediatorów: <https://krm.gov.pl/o-projekcie> (dostęp 7.07.2024 r.)

Uzasadnienie do projektu rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z ... 2016 r., s. 1 -2, dostępne na stronie Rządowego Centrum Legislacji pod adresem: <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//517/12284602/12348907/dokument227441.pdf> (dostęp 7.07.2024 r.)

Wypowiedzi J. Kaźmierczaka, J. Szczepkowskiego pochodzące z grupy dyskusyjnej na Facebooku: „Mediacja dla wszystkich” (dostęp: 7.07.2024 r.)